

Chủ đề 6 VỀ MIỀN DÂN CA

(4 tiết)

I MỤC TIÊU

Sau bài học, HS sẽ:

- Nhớ tên, hát rõ và thuộc lời ca theo đúng giai điệu bài *Gà gáy* (dân ca Cống Khao; lời mới: Huy Trân). Cảm nhận được giai điệu vui tươi, linh hoạt và khung cảnh miền núi phía Bắc với những cảnh vật thân quen.
- Biết biểu cảm, vận động theo nhịp điệu và trình diễn được bài hát.
- Biết kết hợp gõ thanh phách cho bài hát theo nhóm hoặc cá nhân với nhạc đệm.
- Nghe và cảm nhận được tính chất vui tươi, trong sáng qua hình ảnh những bông hoa ở miệt vườn Nam Bộ qua bài hát *Lí cây bông*.
- Mô tả được nhạc cụ thanh phách và nhận biết được nhạc cụ gõ thường dùng để đệm cho hát, múa và hoà tấu.
- Nhận biết và thể hiện được âm thanh dài – ngắn trong đọc nhạc và trò chơi.

II CHUẨN BỊ

- Tư liệu dạy học, trống con (10 cái), thanh phách (10 bộ), trống lục lạc (6 cái); phương tiện, thiết bị công nghệ, file âm thanh, hình ảnh.
- SGK, SGV *Âm nhạc 1*.

III HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Tiết 1

HÁT: GÀ GÁY

VẬN DỤNG – SÁNG TẠO: DÀI – NGẮN

1. Hát: *Gà gáy* (25 phút)

a) Khởi động

GV sử dụng trò chơi hoặc bài hát đã biết có liên quan đến chủ đề.

b) Giới thiệu và nghe hát mẫu

- Giới thiệu:
 - + *Gà gáy* là bài hát của dân tộc Cống Khao (thuộc vùng miền núi Tây Bắc). Tiếng gà gáy trong bài hát như đồng hồ báo thức gọi mọi người thức dậy để lên nương rẫy.
 - + Người dân tộc Cống Khao sinh sống chủ yếu bằng nghề làm nương rẫy (trồng ngô) và chăn nuôi gia súc.
 - + GV giới thiệu cho HS một số tranh, ảnh về cuộc sống của người Cống Khao.
- Nghe hát mẫu: HS nghe GV hát mẫu hoặc nghe CD.

c) Đọc lời ca

- GV hướng dẫn HS nhìn SGK hoặc trình chiếu bảng phụ.
- GV hướng dẫn HS đọc từng câu (4 câu) rõ lời và ghép câu.
- GV lưu ý HS đọc lời ca và thể hiện sắc thái to nhỏ, phong cách hồn nhiên, vui tươi.

d) Tập hát

- Bài hát *Gà gáy* có tốc độ vừa phải song do cách cấu tạo của tiết tấu có nhiều nốt móc đơn, vì thế khi hát vẫn có cảm giác linh hoạt. GV cần nhắc nhở HS phát âm gọn, rõ lời. Trong quá trình dạy hát từng câu hay ghép cả bài, GV lưu ý nghe để phát hiện các lỗi sai về phát âm và cao độ để sửa cho HS.
- Cụm từ “ai ơi” xuất hiện ở cuối cả 4 câu hát trong bài, nhưng có cao độ khác nhau với hàm ý thể hiện các cung bậc khác nhau của tiếng gọi rất gần gũi, thân thương. GV cần hát mẫu và yêu cầu HS hát thể hiện sắc thái to, nhỏ phù hợp với từng câu để tạo cảm xúc, ấn tượng và sự thích thú cho các em.

e) Hát với nhạc đệm

- GV cho cả lớp ôn lại bài hát kết hợp vỗ tay theo phách. GV chú ý nhắc HS thể hiện sắc thái các cụm từ: “ai ơi” khi hát ở 4 câu của bài hát.
- GV có thể đệm cho HS hát hoặc sử dụng phần đệm CD (GV chú ý sửa các lỗi sai về giai điệu, lời ca).
- GV đưa câu hỏi trong SGK, trang 39 và gợi ý trả lời: Với bài hát “*Gà gáy*” em thích hát nhanh hay chậm? (Hát ở tốc độ nhanh để thể hiện tính chất vui tươi linh hoạt của bài hát).

Lưu ý: Chỗ bắt đầu và kết thúc bài hát khớp với nhạc đệm. GV nhắc HS lắng nghe và điều chỉnh giọng hát ở những ca từ có sắc thái nhỏ hơn hoặc to hơn.

❖ GV khuyến khích HS tự tập luyện thêm phần hát, kể về nhân vật trong bài hát và hát cho bạn bè và người thân cùng nghe.

2. Vận dụng – Sáng tạo: Dài – ngắn (10 phút)

Trò chơi “Hãy là chú gà trống siêng năng”

Đây là trò chơi giúp HS tiếp tục cảm thụ âm dài, âm ngắn và tiết tấu có nốt móc đơn trong âm nhạc nhưng thông qua hình thức mô phỏng tiếng gà gáy sáng. Trò chơi được thực hiện trong 2 mức độ:

- Mức độ 1. *Hãy gọi mọi người thức dậy*

+ GV cho cả lớp đọc ô ô ô ô theo mẫu tiết tấu 1. GV bước đầu cho HS đọc và ngân dài ô:

Yêu cầu: HS cần thực hiện tương đối thuần thục mẫu tiết tấu mức độ 1 để chuyển tiếp sang mức độ 2.

– Mức độ 2. *Hãy nối tiếp tiếng gáy*

+ HS đọc mẫu tiết tấu 2;

+ GV đưa ra yêu cầu: *Các chú gà trống gáy vang và xa nào...*

+ GV nhắc HS thể hiện câu ồ ó o o lần 2 nhỏ dần... GV hướng dẫn HS tập trước lần 2 (khống chế âm lượng giọng nhỏ dần) sau đó mới kết nối 2 lần thực hiện;

+ GV hướng dẫn HS lần 1 đọc to và lần 2 đọc nhỏ, GV yêu cầu HS đọc kết hợp vỗ tay để cảm nhận được mẫu tiết tấu;

+ GV lưu ý cho HS: khi đọc nhỏ vỗ tay nhỏ và khi đọc to vỗ tay to;

+ GV cho cả lớp cùng đọc (2 – 3 lần) sau đó có thể chia dãy (nhóm hoặc đôi bạn), dãy 1 đọc to, dãy 2 đọc nhỏ; hoặc đọc nối tiếp 2 nhóm/ 4 nhóm với yêu cầu to, nhỏ xen kẽ tạo không khí sôi nổi, hào hứng để HS yêu thích trò chơi và học âm nhạc nhiều hơn.

Lưu ý: Tùy theo mức độ tiếp thu của HS, GV lựa chọn các yêu cầu phù hợp với khả năng của các em. Với nhóm HS năng khiếu tốt, GV có thể dàn dựng thành tiết mục hát tập thể biểu diễn trước HS của trường, tham gia các hội thi văn nghệ hay liên hoan tiếng hát tuổi thiếu niên, nhi đồng.

❖ GV khuyến khích HS chia sẻ câu chuyện về chú gà gáy sáng trong bài hát *Gà gáy* cho người thân trong gia đình cùng nghe, hãy hát và cùng mọi người chơi trò chơi *Hãy là chú gà trống siêng năng*.

Tiết 2

HÁT: GÀ GÁY

NHẠC CỤ: THANH PHÁCH

1. Hát: *Gà gáy* (10 phút)

a) Khởi động

GV có thể chọn một trong các hình thức khởi động cho HS:

– Cho HS nghe lại bài hát *Gà gáy*.

– Xem tranh có nội dung bài hát *Gà gáy*.

b) Hát kết hợp vận động theo nhịp điệu

- GV gợi ý để HS thực hiện các động tác: hát kết hợp vỗ tay, nhún chân,... theo nhịp điệu của bài hát.
- GV thoả thuận với HS chia thành các nhóm, HS sẽ trao đổi và đưa ra các ý tưởng/ động tác minh hoạ theo nhịp điệu của bài hát.
- GV khuyến khích HS chia sẻ phần trình bày của nhóm mình và nhận xét phần trình bày của các nhóm khác.
- GV khuyến khích HS thể hiện theo các hình thức đồng ca/ tốp ca/ song ca/ đơn ca.
- GV cho HS trả lời câu hỏi trong SGK, trang 39 và gợi ý trả lời: *Trong bài hát, chú gà đã gáy gọi mọi người dậy vào lúc nào?* (Chú gà gọi mọi người thức dậy vào buổi sáng sớm).

2. Nhạc cụ: Thanh phách (25 phút)

a) Giới thiệu thanh phách

- Thanh phách là nhạc cụ dân tộc được làm bằng tre hoặc gỗ.
- Khi chơi, người ta gõ hai thanh vào nhau, âm thanh phát ra “cách, cách, cách”, nghe đanh và vang.
- Thanh phách thường dùng để giữ nhịp đệm khi hát.

b) Gõ theo hình tiết tấu

- GV gõ mẫu theo hình tiết tấu.

- GV hướng dẫn HS gõ theo.
- GV cho HS gõ tập thể, nhóm, cá nhân.
- GV lưu ý và sửa sai cho HS khi gõ nếu có (tiết tấu móc đơn).

c) Gõ đệm cho bài hát Gà gáy

- GV hát và gõ thanh phách làm mẫu (gõ thanh phách theo nhịp của bài hát – gõ vào phách mạnh).

Gà gáy

Con gà gáy le té le sáng rồi ai ơi!

Gà gáy té le té le sáng rồi ai ơi!

Nắng sáng lên rồi dậy lên nường đã sáng rồi ai ơi!

Rừng và nường xanh đã sáng rồi ai ơi!

- GV cho HS gõ thanh phách đệm cho bài hát theo từng câu/ ghép câu và ghép cả bài.
- GV cho HS gõ với các hình thức tập thể/ nhóm/ đôi bạn/ cá nhân.
- Ngoài sử dụng thanh phách, GV có thể cho HS sử dụng nhạc cụ tự chế.
- ❖ GV khuyến khích HS tự tập luyện thêm phần gõ đệm thanh phách kết hợp động tác biểu cảm đệm cho bài hát.

Tiết 3

THƯỜNG THỨC ÂM NHẠC: CÂU CHUYỆN VỀ THANH PHÁCH VẬN DỤNG – SÁNG TẠO: DÀI – NGẮN

1. Thường thức âm nhạc: Câu chuyện về thanh phách (25 phút)

a) Giới thiệu câu chuyện

GV giới thiệu các nhân vật và bối cảnh của câu chuyện. GV có thể giới thiệu trực tiếp về nhạc cụ thanh phách hoặc giới thiệu gián tiếp, sử dụng phương thức hỏi – đáp giúp HS tìm hiểu về những nhạc cụ gỗ đã được học như trống cái, trống con,... hoặc những nhạc cụ gỗ khác mà HS đã biết để dẫn dắt vào nhạc cụ thanh phách.

b) Nghe và tìm hiểu câu chuyện

- GV kể hoặc sử dụng đĩa CD hoặc kết hợp cả hai hình thức. Nếu có phương tiện nghe nhìn, GV có thể cho trình chiếu các bức tranh khi cho nghe câu chuyện.
- GV cho HS quan sát và tìm hiểu ba bức tranh thông qua một số câu hỏi:
 - + Tranh 1: Em hãy giới thiệu các nhân vật trong bức tranh. Bác nghệ nhân đang làm gì? (Các bạn Đô – Rê – Mi ngồi xem bác nghệ nhân vót tre làm thanh phách.)

- + Tranh 2: Các bạn nhỏ đang làm gì? Bác nghệ nhân đang chơi nhạc cụ gì? Em hãy miêu tả về hình dáng hoặc âm thanh của nhạc cụ đó. (Các bạn nhỏ xem và cảm thanh phách theo bác nghệ nhân; Bác nghệ nhân đang chơi nhạc cụ thanh phách; Nhạc cụ thanh phách là hai thanh tre gõ vào nhau có tiếng kêu "cách cách".)
- + Tranh 3: Các bạn nhỏ đang làm gì? (Các bạn nhỏ đang gõ phách và đọc bài đồng dao Xúc xắc xúc xẻ.)

– GV chốt lại nội dung từng tranh.

Lưu ý: GV có thể sử dụng lồng ghép một số yêu cầu và câu hỏi sau để tương tác với HS (tùy theo mức độ hiểu biết của HS để trả lời các câu hỏi này):

- + Em đã được biết đến nhạc cụ thanh phách chưa?
- + Em đã được thử gõ thanh phách chưa?
- + Em hãy thử gõ thanh phách theo cách em thích và nói cảm nhận của em về âm thanh được phát ra.
- GV đưa câu hỏi trong SGK, trang 40 và gợi ý trả lời:
 - + Em cho biết, thanh phách được làm từ cây gì. (cây tre)
 - + Xem tranh và kể lại câu chuyện về thanh phách. (GV cho HS trả lời theo sự hiểu biết và tiếp thu câu chuyện.)

2. Vận dụng – Sáng tạo: Dài – ngắn (10 phút)

Nghe nhạc và vận động cùng Pha - Son

- GV chơi trên đàn hai câu nhạc (mục 2. Vận dụng – Sáng tạo), cho HS nghe và yêu cầu HS nhận xét: Câu nhạc nào dài hơn và ngược lại?

Mẫu âm 1:

Mẫu âm 2:

- + GV gợi ý và khuyến khích HS thể hiện động tác/ ý tưởng của mình khi nghe hai câu nhạc ngắn – dài.
- + GV có thể chia nhóm để HS cùng trao đổi và đưa ra các ý tưởng về động tác minh họa/ vận động,...
- + GV giao nhiệm vụ và động viên các nhóm HS thể hiện.
- Trường hợp HS gặp khó khăn, GV có thể gợi ý động tác như sau:
 - + Với câu nhạc ngắn, GV gợi ý cho HS thực hiện các động tác phù hợp theo số lượng nốt nhạc như:
 - Nốt Pha: nghiêng đầu sang phải;

- Nốt Son: nghiêng đầu sang trái.
- + Với câu nhạc dài, GV gợi ý cho HS thực hiện động tác như trên nhưng lặp lại ba lần (nghiêng đầu phải – trái, nốt cuối thì xoay cổ).

Tiết 4

HÁT: GÀ GÁY

NGHE NHẠC: BÀI HÁT LÍ CÂY BÔNG

1. Hát: Gà gáy (10 phút)

Trình bày bài hát *Gà gáy* kết hợp gõ đệm trống con và thanh phách.

- GV cho HS ôn bài hát *Gà gáy*. GV lưu ý cho HS hát có biểu cảm về sắc thái và hát đúng tính chất âm nhạc của bài.
- GV hướng dẫn HS chia hai nhóm: nhóm 1 sử dụng thanh phách, nhóm 2 sử dụng trống con (hoặc nhóm 1 sử dụng thanh phách, nhóm 2 sử dụng trống lục lạc). GV quy ước các ca từ nhóm trống con gõ đệm hay thanh phách gõ đệm, ví dụ câu 1, gợi ý hai phương án:

Con gà gáy le té le sáng rồi ai ơi!

Phương án 1: X (trống) – X (thanh phách)

Phương án 2: X (thanh phách) – X (trống lục lạc)

Nếu sử dụng nhạc cụ trống lục lạc, GV cần hướng dẫn HS cầm và lắc cổ tay để tạo ra âm thanh.

- Luyện tập trình diễn bài hát (hình thức: đồng ca/ tốp ca/ song ca/ đơn ca) kết hợp gõ đệm trống con, HS thoải mái chọn bạn giới thiệu phần trình diễn của nhóm mình (có thể một nhóm hát, một nhóm đệm trống con,...).

2. Nghe nhạc: Bài hát *Lí cây bông* – Dân ca Nam Bộ (25 phút)

a) Giới thiệu

- GV dùng tranh trong SGK giới thiệu về bài hát *Lí cây bông* và một số hình ảnh về vùng Nam Bộ.
- GV có thể giới thiệu một số bài hát dân ca Nam Bộ như: *Lí cây xanh*, *Lí dĩa bánh bò*,...
- GV có thể dùng tư liệu trên để dẫn dắt vào hoạt động nghe bài hát.

b) Nghe bài hát

Lí cây bông

Dân ca Nam Bộ

Vừa phải

Bông xanh bông trắng rồi lại vàng bông ơi bạn
ơ. Bông lê cho bằng bông lưu ơi bạn ơi, là
đó í a đó bạn. Bông rồi lại mấy bông, là
đó í a đó bạn. Bông rồi lại mấy bông. (Bông) ...bông.

– GV cho HS nghe bài hát *Lí cây bông* bằng CD hoặc GV hát và đệm đàn (2 – 3 lần).

c) Cảm thụ

- HS vận động theo nhịp điệu bài hát (nhún theo nhịp/ động tác minh họa).
- GV hướng dẫn HS gõ thanh phách theo nhịp trong khi nghe.
- Sau khi HS nghe và vận động theo bài hát, GV có thể gợi mở bằng một số câu hỏi để HS cảm nhận về nội dung của bài hát.
 - + Trong bài hát có những bông hoa màu gì?
 - + Em hãy kể tên những bông hoa có trong bài hát.
 - + Em có thuộc câu hát nào trong bài hát này không? Nếu có thể hãy hát câu đó.